

FRED –

detta vill kyrkorna i Sverige

Redaktör:
Maria Bäcklund

Sveriges Kristna Råds skriftserie
Nr 14

FRED – detta vill kyrkorna i Sverige

Sveriges Kristna Råd, Sundbyberg 2010

(Andra tryckningen 2011)

Arbetsgrupp:

Angela Collin, SMK/frikyrkofamiljen,
Annika Damirjian, Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd
Sr Madeleine Fredell, katolska kyrkofamiljen
Helena Koumi, ortodoxa kyrkofamiljen
Olle Kristensson, SvK/Lutherska kyrkofamiljen
Kristina Patring, Life & Peace Institute
Annika Spalde, sakkunnig
Maria Bäcklund, Sveriges Kristna Råd

*Denna skrift finns i såväl engelsk som spansk version på
www.skr.org/fred*

FRED – detta vill kyrkorna i Sverige

Sveriges Kristna Råds skriftserie nr 14

Sveriges Kristna Råd
172 99 Sundbyberg
Tel 08-453 68 00, fax 08-453 68 29
info@skr.org
www.skr.org

Layout: Peter Carlsson
Tryck: Stockholms läns grafiska, Danderyd 2011
ISSN: 1650-9196
Andra tryckningen

Förord

Under det nya millenniets tio första år har både Förenta Nationerna (FN) och Kyrkornas Världsråd (KV) var för sig valt att särskilt lyfta fram fred och ickevåld. FN utlyste Internationella årtiondet för en freds- och ickevåldskultur för världens barn, och Kyrkornas Världsråd ett årtionde för att övervinna våldet. Sveriges Kristna Råds styrelse beslutade 2002 att inrätta ett fredskulturprogram med syfte att bidra till de båda årtiondena samt att bredda och fördjupa engagemanget i kyrkorna för en fredskultur i enlighet med dessa årtionden.

Vid Kyrkornas Världsråds generalförsamling i Porto Alegre 2006 beslutades att påbörja en bred process för att ta fram en ekumenisk deklaration om rättvis fred, som ska presenteras vid ickevåldsårtiondets avslutningskonferens i Kingston, Jamaica, 2011.

Kyrkorna i Sverige, samlade i Sveriges Kristna Råd, vill vara en tydlig röst och aktör i arbetet för fred och rättvisa. Inspirerade av Kyrkornas Världsråds arbete beslutade Sveriges Kristna Råds styrelse att ta fram ett svenskt dokument om rättvis fred. En arbetsgrupp med företrädare för de lutherska, katolska, frikyrkliga och ortodoxa kyrkofamiljerna samt med sakkunniga från Kristna Fredsrörelsen och Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd har under 2009-2010 på kyrkole-darnas uppdrag arbetat fram denna skrift som fått namnet "FRED – detta vill kyrkorna i Sverige".

Fred är så mycket mer än frånvaron av väpnad konflikt. Freden behöver förverkligas i familjer, i bostadsområden, i städer, mellan grupper och nationer. Dessa olika sorters fred hör ihop och förutsätter varandra. I detta dokument lyfts flera olika aspekter av fred fram i kapitlen – "Fred i vardagen", "Fred med skapelsen", "Fred och rättvisa" och "Att bygga fred".

Denna skrift är tänkt att kunna läsas och användas av många. Församlingar, föreningar, skolor och alla människor av god vilja

uppmannas att ge sitt bidrag till fredsarbetet. Dessa riktar vi oss till med punkterna under ”Därför uppmanar vi varandra att”. Punkterna under ”Därför vill vi att” riktas också till politiker och makthavare i vårt land med konkreta krav på steg mot rättvis fred. Alla kan inte göra allt, men tillsammans lägger vi ett pussel som kan bli helt. Som kyrkor och samfund är vi en stor gemenskap där vi alla är delar av en och samma kropp.

Vår ambition med skriften är att den ska vara kort och lättillgänglig. Den ska också kunna vara underlag för många timmars fördjupning. Sist i skriften finns en enkel studiehandledning. En utförligare studiehandledning samt förslag på fördjupningsmaterial finns på Sveriges Kristna Råds hemsida www.skr.org/fred.

Sundbyberg den 15 augusti 2010

För Sveriges Kristna Råd

Anders Wejryd	Anders Arborelius	Tikhon Lundell	Karin Wiborn
ordförande	vice ordf	vice ordf	vice ordf

Innehåll

Bakgrund	8
Fred i vardagen – att vara ett redskap för Gud	12
Fred med skapelsen	16
Fred och rättvisa	20
Att bygga fred	24
Studiehandedning	26

Bakgrund

Fred i Bibeln

Fred och frid är samma ord i Bibelns grundtexter även om vi skiljer på begreppen i det svenska språket. Därför har följande ord från Jesus avskedstal till sina lärjungar något centralt att säga om Bibelns syn på freden: *Frid lämnar jag kvar åt er, min frid ger jag er. Jag ger inte det som världen ger. Känn ingen oro och tappa inte modet.* (Joh 14:27).

Fred är Guds gåva till mänskligheten. Att leva i fred innebär att ta del av denna Guds gåva till ett liv i harmoni med skapelsen och medmänniskorna, ett liv i frihet och rättvisa där alla våra mänskliga behov är uppfyllda. Ordet *shalom* i Gamla testamentet översätts vanligen med fred, men dess betydelse är vidare; det inbegriper aspekter som fullhet och välstånd men också rättvisa och rättfärdighet. Därför handlar fred i Bibeln om mycket mer än frånvaron av väpnade konflikter.

I Nya testamentet är fredsbudskapet en viktig del i Jesus förkunnelse om Guds rike. Änglasången i julnatten slår an tonen: *Ära i höjden åt Gud och på jorden*

fred åt dem han har utvalt (Luk 2:14).

Citatet från Johannesevangeliet ovan antyder en konflikt mellan den fred som Jesus erbjuder och den fred ”som världen ger”. Den fred som änglarna sjöng om på herdarnas äng i Betlehem kom till i en tid när kejsar Augustus stod på höjden av sin makt.

Han hade enat det romerska imperiet och installerat ”den romerska freden”, en fred som byggde på förtryck av andra folk. ”Den romerska freden” innebar frånvaron av väpnad konflikt medan freden i den bibliska kontexten inte bara handlar om frånvaron av krig utan också

och kanske framför allt om fred och rättvisa.

Mötet mellan Jesus och Pilatus (Joh 18:28-19:16) visar hur dessa båda perspektiv bryts mot varandra. Här möts två representanter för två helt olika maktutövningar, förtryckets och tjänandets makt; två olika fredsvisioner: den romerska freden och den fred som Jesus erbjuder. I mötet med Pilatus säger Jesus: *Mitt rike hör inte till denna världen. Om mitt rike hörde till denna världen hade mina följeslagare kämpat för att jag inte skulle bli utlämnad åt judarna. Men nu är mitt rike av annat slag.* Jesus förnekar inte att han har makt men antyder att hans rike och därmed hans makt är av annat slag, liksom den fred han erbjuder.

Tjänandets väg leder till döden på korset, men det slutar inte där; Jesus uppståndelse spränger dödens gränser och säger oss att det är livet, inte döden, som får sista ordet. I tron på uppståndelsen hämtar kyrkan kraft för sitt engagemang för fred och rättvisa.

I tron på uppståndelsen hämtar kyrkan kraft för sitt engagemang för fred och rättvisa.

Krig och fred i kyrkans historia

Det finns i huvudsak två linjer genom kyrkans historia när det gäller synen på våld och krig: den pacifistiska hållningen och läran om det rättfärdiga kriget. I grunden tar båda perspektiven avstånd från kriget som idé, men den senare identifierar situationer där våld och krig är det minst onda alternativet.

Under de första århundradena när den kristna kyrkan var en utsatt minoritet i det romerska imperiet, dominerade den pacifistiska ståndpunkten. När kyrkan på slutet av 300-talet blev statsbärande religion ändrades perspektiven och läran om det rättfärdiga kriget började utvecklas. Kyrkofadern Augustinus och så småningom Tomas av Aquino var viktiga för denna utveckling. Samtidigt som läran om det rättfärdiga kriget blev den dominerande ståndpunkten också i de reformatoriska kyrkorna, förvaltades den pacifistiska linjen i vissa mindre samfund och rörelser. Läran om det rättfärdiga kriget bygger bland annat på ett antal kriterier, som till exempel 1) kriget måste gälla en rättvis sak 2) bruket av våld måste vara den sista utvägen när andra vägar prövats och misslyckats 3) fördelarna för mänskligheten måste väga över det onda som kriget innebär.

Historien visar att kyrkan många gånger varit inblandad i våldshand-

lingar och krig som inte kan rättfärdigas med hjälp av läran om det rättfärdiga kriget, till exempel medeltidens korståg eller den blodiga erövringen av den amerikanska dubbelkontinenten. Även på senare tid har kyrkliga företrädare inte alltid tagit avstånd från enskilda staters våldsanvändning och ibland till och med legitimerat dem samtidigt som politiska ledare inte drar sig för att med bibliska argument försvara sin våldsanvändning. Men det finns också gott om exempel på hur kyrkan har verkat för fred. Det är viktigt att fortsätta och fördjupa reflektionen om vad ett kristet förhållningssätt till våld innebär. Dock finns det en risk att fastna i en polarisering mellan pacifism och läran om det rättfärdiga kriget. Istället kan vi tillsammans fokusera på hur vi på bästa sätt kan verka mot våld och för fred.

Freden kommer inte av sig själv

Representanter från kyrkorna i Syd pekar ofta på sambandet mellan fred och rättvisa: utan rättvisa ingen fred. Vid biskopskonferensen i Medellín i Colombia 1968 diskuterade de katolska biskoparna i Latinamerika det institutionaliserade (eller strukturella) våldet, det vill säga de strukturella orättvisorna. Det var detta och inte det väpnade våldet som man såg som det verkliga hotet mot människor och som måste angripas för att fred skulle kunna skapas. Biskoparna skissade sin fredsvision mot bakgrund av den våldets spiral som präglade och fortsätter att prägla den verklighet som många människor lever i. Fat-

Fred är inget som kommer av sig själv, fred måste byggas.

tigdom är i sig ett slags våld; människor berövas livsmöjligheter. Också den eumeniska rörelsen har lyft fram sambandet mellan fred och rättvisa, till exempel vid Kyrkornas Världsråds generalförsamling i Vancouver 1983: fred är ”som profeten Jesaja lär oss, en frukt av rättvisa”.

Fred är inget som kommer av sig själv, fred måste byggas och detta fredsbyggande är en utmaning för kyrkan.

Fred är visserligen en Guds gåva, men det sätt som kyrkan förvaltar denna gåva på visar om man är trogen sin kallelse att vara fredsbyggare. Som ett profetiskt tecken är kyrkorna kallade att tala och agera mot orättvisor och för fred. Genom att protestera mot orättvisor i solidaritet med dem som är förtryckta, blir kyrkorna delaktiga i Guds mission i världen.

Godhet och trofasthet möts, fred och rättvisa omfamnar varandra.
Trofasthet spirar ur jorden, rättvisa blickar ner från himlen.
Herren själv ger allt gott, vårt land ger sin gröda.
Rättvisa går framför honom, fred och välgång i hans spår.

Psaltaren 85:11-14

Fred i vardagen – att vara ett redskap för Guds fred

Fred i vardagen är fred med mig själv, mina närmaste, medarbetare på arbetsplatsen, människor i mitt bostadsområde, samhället jag lever i och landet där jag är medborgare, likväl som fred mellan nationer, folk och intressegrupper. Varje människa har ansvar för att bidra till en fredskultur, det är vårt uppdrag, eller som Jesus säger: *Allt vad ni vill att människor skall göra för er, det skall ni också göra för dem* (Matt 7:12).

Våld i vardagen har många ansikten: strukturell diskriminering av utsatta grupper, rasism, förtryck av minoriteter, orättvis fördelning av samhällets resurser, våld i nära relationer, segregering, trakasserier och mobbing på skolor och arbetsplatser med mera. Objektivisering av människokroppen, främst kvinnors och barns, bidrar till ett devalverat människovärde, som i sin tur kan leda till människohandel (trafficking), prostitution, våldtäkter och andra övergrepp. Våldet i vår närhet måste definieras och aktivt motarbetas.

Vardagsfreden börjar i våra hjärtan men sträcker sig samtidigt ut i en globaliserad värld där kärleken till Jesus får bli synlig genom handling.

I Psaltaren 34 lär vi oss att inte bara sky det onda och sträva efter fred, utan att också bevara vår tunga från ont och våra läppar från falska ord. Vardagsfreden börjar i våra hjärtan men sträcker sig samtidigt ut i en globaliserad värld där kärleken till Jesus får bli synlig genom handling. I Romarbrevets tolfte kapitel menar Paulus att vi tjänar Gud genom att hålla fast vid hoppet, vara uthålliga i lidandet

och ihärdiga i bönen. Men allt föregås av att vi ska tjäna varandra genom att överträffa varandra i ömsesidig aktning, visa varandra tillgivenhet, syskonlik kärlek och hålla fast vid det goda.

Församlingens uppgift är att vara ett profetiskt tecken på att fred och samexistens är möjligt. Det uppdraget måste vara vår ständiga strävan. Utgångspunkten är Jesus och hans väg att möta en samtid som levde under ett ockuperat välde. I Bibeln ser vi upprepade exempel på hur människor som kommer nära Jesus får sitt egenvärde bekräftat och blir upprättade. Barn, kvinnor och män som förut levt under samhällets förtryckande system får genom sin nya identitet i Kristus ge vidare uppståndelsens liv.

Genom att ta emot Guds fred, till exempel i nattvarden, får vi del av försoningens och förlåtelsens främsta källa. Genom andliga övningar (som bibelläsning, bön, retreat, pilgrimsvandring) fördjupas vår insikt och erfarenhet av att fred är ett sätt att leva, och att det är vår uppgift att föra den insikten vidare, till exempel genom utbildning. Föräldrar har ett särskilt ansvar för att fostra sina barn till fredsbyggare, och behöver stödjas i det arbetet.

Församlingen ska vara en skyddande zon för de utsatta, en moralisk röst för de svaga i samhället, inte minst barnen. Därför är det nödvändigt för kyrkan att ta aktiv ställning för fred och mot våld i alla dess former.

*Församlingens
uppgift är att
vara ett profetiskt
tecken på att fred
och samexistens är
möjlig.*

Att knäppa händerna i bön är början till ett uppror mot
oordningen i världen

Karl Barth

Därför vill vi att:

- Samhällets resurser fördelas rättvisare, vilket är ett effektivt sätt att motarbeta våld
- Utbildning i ickevåld och konflikthantering genomförs på alla nivåer i skolan
- Varje arbetsplats aktivt arbetar mot trakasserier och mobbing genom fortbildning och kompetensutveckling

Därför vänder vi oss mot att:

- Strukturell diskriminering, förtyck av minoriteter, rasism och segregation inte motarbetas tillräckligt
- Människors kroppar objektifieras genom reklam och på andra sätt, i tv och andra medier
- Våld glorifieras, i till exempel dataspel och filmer, då detta försvrår arbetet med att skapa en fredskultur

Därför uppmanar vi varandra att:

- Sträva efter andlig fördjupning, både enskilt och tillsammans i församlingen, för att stärka och utveckla en fredskultur
- Självkritiskt erkänna våra tillkortakommanden som fredsaktörer, men att samtidigt förlita oss på att vi som Guds avbilder har vad som krävs för att bli fredsaktörer
- Som församling aktivt forma en fredskultur och skapa en skyddande zon för utsatta människor, särskilt barn
- I församlingar erbjuda föräldrakurser i freds- och konflikt-hantering med fokus på barnen och familjen
- Som församling arbeta för att underlätta integration av nya svenskar i samhället genom att erbjuda gemenskap, stöd och praktisk hjälp, till exempel genom SKR:s medföljarprogram, där man utbildas i möjligheterna att bistå nya svenskar.

Fred med skapelsen

Vår frälsning kan inte särskiljas från skapelsens. Medan resten av skapelsen kan överleva utan oss människor, kan inte människan överleva på en förstörd planet. Miljöförstöring och ett klimat i förändring hotar vårt hopp om fred.

Medan resten av skapelsen kan överleva utan oss människor, kan inte människan överleva på en förstörd planet.

Jorden är Herrens med allt vad den rymmer (Psaltaren 24:1). Vi människor är Guds avbild med uppdrag att förvalta den skapelse vi är en del av. Miljöproblemen och klimatförändringarna visar att vi har misslyckats. Avfall dumpas, skogar skövlas, naturresurser uttöms och arter utrotas. Vi är beroende av varandra och av skapelsen, men den politik som leder till klimatförändringar är ett uttryck för bristande ansvarstagande och sviktande medmänsklighet. Vi måste sträva efter ett hållbart samhälle där människor ges lika förutsättningar. Det handlar både

om människor här och nu, det globala samhället och om kommande generationer. För det krävs ett förhållningssätt som är långsiktigt hållbart i hanteringen av miljö, ekonomi och sociala frågor. Klimatfrågan handlar om rättvisa och etik.

Klimatfrågan handlar om rättvisa och etik.

De västerländska konsumtionsmönstren är ohållbara. Vi kan till viss del påverka utvecklingen genom individuella val, exempelvis som konsumenter, men vi måste också agera socialt och politiskt, som enskilda samhällsmedborgare och

som kyrka i ett globalt samhälle. Först då kan djupgående förändringar äga rum, för en ekologiskt och socialt hållbar utveckling.

Fattiga människor i utvecklingsländerna bidrar minst till de globala utsläppen, men är mest utsatta för de negativa effekterna. Man talar om "ekologiska fotspår" som människor avger i naturen. De rika människors fötter är störst, därefter kommer de rika kvinnorna och sedan de fattigaste männen och allra minst avtryck i naturen gör de fattiga kvinnorna. Kvinnor är generellt sett, oavsett sina levnadsförutsättningar, miljövänligare än männen. Därför är det av största vikt att kvinnor är med och sätter agendan för världens utveckling – kampen mot miljöförstörelsen måste förenas med kampen för ökad jämställdhet.

Fattiga människor i utvecklingsländerna bidrar minst till de globala utsläppen, men är mest utsatta för de negativa effekterna.

Därför vill vi att:

- Sverige vågar stå upp för en effektiv och rättvis klimatpolitik
- EU och andra industriländer följer klimatforskningens resultat och höjer sina åtaganden vad gäller utsläppsminskningar
- De rika länderna ska vara med och finansiera de fattiga ländernas utsläppsminskningar
- Världens länder ska skapa juridiskt bindande avtal, inte bara göra politiska överenskommelser vad gäller miljö
- Klimatpolitiken ses i relation till jämställdhetsarbetet för att öka kvinnors möjligheter att vara med och sätta den politiska agendan

Därför vänder vi oss mot att:

- Rika länder prioriterar sin egen välfärd och ekonomiska utveckling istället för att drastiskt minska sina utsläpp till förmån för fattiga länder med stort behov av utveckling
- Rika länder underlåter att ta ansvar för de fattiga länder som drabbas hårdast av de klimatförändringar de själva bidragit till i mycket liten utsträckning
- Rika länder förflyttar sina egna miljöproblem till fattigare länder, genom exempelvis dumpning av avfall från smutsiga industrier

Därför uppmanar vi varandra att:

- Sträva efter en varsam och mer hållbar livsstil, där vi är beredda att i den mån vi kan, försaka något av vår bekvämlighet till förmån för miljön
- Lära oss de klimatsmartaste valen
- Se över vårt resande, äta säsongsbetonat och mer vegetariskt, köpa närproducerat
- Använda vår konsumentmakt och kräva klimatmärkning på varorna vi köper
- Ta initiativ till en arbetsgrupp eller liknande i församlingen som tar fram en plan (till exempel en miljöpolicy) för hur vi i vår verksamhet ska minska vår miljöpåverkan.

Fred och rättvisa

Världens ökade ekonomiska integration har skapat större välstånd men också lett till djupare orättvisor. Klyftorna mellan de rika och de allra fattigaste ökar. I den globaliserade ekonomin flödar varor, tjänster och pengar allt friare och i allt högre utsträckning mellan länder. Flödena drivs delvis av mängder av små beslut som vi som konsument tar varje dag, beslut som kan vara mer eller mindre

Vi lever i en enda värld, en värld rik på mångfald men fattig på rättvisa.

etiska och bidra till att minska eller öka orättvisorna. Flödena styrs och regleras dessutom av institutioner, avtal och politiska beslut. Dessa går att påverka.

Mycket i världen blir hela tiden bättre, men mycket arbete återstår. Till exempel lever fortfarande 1,4 miljarder människor (av cirka 6,7 miljarder) i extrem

fattigdom. De som tillhör världens rikaste 20 procent använder 80 procent av jordens resurser.

Vi lever i en enda värld, en värld rik på mångfald men fattig på rättvisa.

I dagens globaliserade ekonomi är vi närmare varandra än vad vi kanske tänker på. De lakan som omsluter oss när vi sover, den skjorta eller t-shirt som vi bär närmast huden har gjorts av bomull som ofta odlats i Indien, Egypten eller Peru. Kaffet som vi dricker för att orka upp och arbeta är odlat och plockat av bönder i Sydostasien, Afrika eller Latinamerika. Metallen i de mobiltelefoner som vi använder för att kommunicera har ofta brutits i gruvor i Kina, Kongo eller Bolivia. Tillsammans ber kristna över hela världen om det dagliga brödet. Men när vi ber om det, vet några att de utan problem kan köpa mycket mer bröd än vad de behöver medan andra ber bönen utan att veta om de kommer att kunna äta sig mätta idag eller imorgon. Varför accepterar vi att levnadsvillkoren är så olika?

Kyrkan är global och har ofta både bättre kunskap om de globala orättvisorna och större möjligheter att verka för en rättvisare fördelning av resurser än många andra aktörer. De svenska kyrkorna och samfunden har goda möjligheter att vara med och påverka utvecklingen genom att uppmuntra och stödja sina samarbetspartners i Syd. De i sin tur kan stödja olika intressegrupper, till exempel kvinnoorganisationer, för att effektivt öka det lokala samhällets kunskap och möjligheter att påverka.

Internationell handel är en nödvändighet för de flesta länders utveckling. För att de allra fattigaste länderna ska kunna dra nytta av den potential som internationell handel innebär, krävs bland annat tydligare och rättvisare handelsregler. Det behövs även investeringar för att stärka dessa länders kapacitet vid handelsförhandlingar, och investeringar i infrastruktur som gör det möjligt för till exempel bönder att nå internationella marknader med sina varor. Rika länders subventioner till sitt eget jordbruk innebär också ett stort handelshinder för många fattiga länder.

FN:s millenniemål är åtta mätbara mål för minskad fattigdom, som ska vara uppnådda senast år 2015. Till exempel ska fattigdom och hunger halveras och alla barn ska få gå i grundskola. De rika länderna har ett särskilt ansvar för rättvis handel, skuldavskrivningar och ökat bistånd - nödvändiga förutsättningar för att utrota fattigdom och hunger.

Läs mer på www.skr.org/fred

I Nya testamentet möter vi Jesus som livets bröd, där själva Jesu närvaro ger liv. I nattvarden sammanfattas Bibelns syn på brödet – bröd som mättar både fysisk och andlig hunger. När vi delar nattvardsbrödet, är det inte bara med Gud och med människor i vår lokala församling utan med hela mänskligheten.

När resurserna delas räcker de åt alla.

There is enough for everyone's need, but not enough for everyone's greed.

Mahatma Gandhi

Därför vill vi att:

- Sverige tar sitt ansvar för att bidra till att förverkliga millenniemålen
- Sverige verkar för ett ekonomiskt rättvist globalt regelverk för handel, som kan ge bra förutsättningar för fattiga länder att utvecklas
- Svenska företag med verksamhet utomlands ser till att deras arbetare har rimliga löner och en dräglig arbetsmiljö samt får sina mänskliga rättigheter respekterade, bland annat fackliga rättigheter
- Sveriges bistånd ska vara kvar på minst 1 procent av BNI (bruttonationalinkomsten) och att Sverige utövar påtryckningar på det stora antal länder som inte lever upp till FN:s mål om 0,7 procent i bistånd

Därför vänder vi oss mot att:

- Biståndet inte alltid utgår från mottagarländerns egna strategier för att bekämpa fattigdom, utan detaljstyrs genom krav på en viss typ av ekonomiska reformer
- Biståndet urholkas genom att biståndsmedel finansierar skuldåtnader, flyktingmottagande eller utländska studenter
- Biståndsbudgeten används för att finansiera militära insatser och anpassning eller motverkande av klimatförändringarna

Därför uppmanar vi varandra att:

- Protestera mot att dagens handelsregler framför allt gynnar rika länder
- Lära oss vad mänskliga rättigheter är och bidra till deras försvar
- Använda vår konsumentmakt genom att handla rättvisemärkt
- Arbeta för att vår församling blir *Kyrka för Fairtrade*

Att bygga fred

Världens statsledningar satsar allt mer pengar på vapen och militära insatser. Under de senaste tio åren har militärutgifterna ökat med 45 procent; år 2009 var de 1531 miljarder US-dollar. I moderna krig är det framför allt civilbefolkningen som drabbas. Starka ekonomiska intressen förvärrar och förlänger ofta konflikter, bland annat för att säkra tillgång till råvaror. Exporten av vapen från Sverige har flerdubblats under det senaste decenniet, trots att vi har en lagstiftning

Det finns idag stor kunskap om ickevåldsmetoder och om hur man förebygger konflikter.

där vapenexport generellt är förbjuden och alla affärer som görs är undantag. Enligt fredsforskningsinstitutet SIPRI har Sverige varit den tionde största vapenexportören i världen de senaste tio åren. Vapenexporten bidrar till krig och fattigdom samt stärker diktaturer.

1983 samlades deltagare från kyrkor i sextio länder i Uppsala för Den kristna världskonferensen för liv och fred. I konferensens slutdokument skriver deltagarna

att de är eniga om att krigsföring med kärnvapen aldrig kan rättfärdigas. ”Vi kräver bestämt kontrollerade och verifierbara ömsesidiga nedrustningsåtgärder syftande till en fullständig eliminering av alla kärnvapen inom fem år.” Snart trettio år senare kan vi konstatera att kärnvapen fortfarande utgör en fara för vår jord. Alla ansträngningar för kärnvapenedrustning bör därför intensifieras.

Det finns idag stor kunskap om ickevåldsmetoder och om hur man förebygger konflikter. Genom att satsa på dessa metoder och sätta in dem i ett tidigt skede skulle många väpnade konflikter kunna förhindras. Inom ickevåldstraditionen finns en värdefull insikt om att mål och medel behöver stämma överens. Genom att låta medlen genom-

syras av respekt för allas människovärde, öppenhet och delaktighet grundläggs möjligheter till långsiktiga lösningar. Ett exempel på en arbetsmetod som behöver spridas är preventiv närvaro, där människor genom sin närvaro bidrar till att minska risken för våld. Det ekumeniska följeslagarprogrammet i Israel och Palestina samt Kristna fredsrelsens fredsobservatörer i Latinamerika är exempel på sådan verksamhet. Ett annat viktigt arbete är det som sker för att uppfylla FN:s säkerhetsråds resolution 1325. Resolutionen syftar till att öka kvinnors deltagande i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter, eftersom kvinnor i dagsläget är starkt underrepresenterade i dessa sammanhang och samtidigt mest drabbade.

Kyrkans uppdrag är att vara ett redskap för Guds syften i världen. Med Jesus som förebild kallas hon att stå på de fattigas och maktlösa sida, att vittna om sanningen – även då det innebär risker – och att utgöra en gemenskap som verkar för helande och försoning. Genom att predika den korsfäste och uppståndne Jesus visar kyrkan på den väg som går genom lidande till ett nytt, omdanat liv. Hur församlingarna förhåller sig till våld är en viktig del av deras vittnesbörd. Här är de historiska fredskyrkorna – mennoniter, kväkare och Church of the Brethren (en anabaptistisk rörelse i USA) – föregångare. Genom att vägra godta våld och istället, som Jesus, gå ickevåldets väg visar de ett sätt för kristna att leva i en värld som plågas av våld på så många sätt.

Hur församlingarna förhåller sig till våld är en viktig del av deras vittnesbörd.

Fred är ingenting du önskar dig, det är någonting du skapar, något du gör, något du är, något du ger.

Moder Teresa

Därför vill vi att:

- Uppbyggnad av en civil kapacitet för förebyggande av väpnade konflikter och fredsbyggande prioriteras framför resurser för militära ingripanden
- Den svenska vapenexportlagstiftningen görs restriktivare så att uppfyllande av millenniemålen och PGU (politik för global utveckling – innebär att alla politikområden ska söka vägar för att stärka det svenska bidraget till en rättvis och hållbar global utveckling) överordnas militärpolitiska intressen av en bibehållen vapenexport, samt att vapenexport till diktaturer omöjliggörs
- Sverige tar en aktivare roll och verkar för höga målsättningar i den pågående FN-processen att ta fram ett globalt avtal för att reglera vapenhandeln (Arms Trade Treaty)
- Sverige tar en aktiv roll i att implementera FN:s säkerhetsråds resolution 1325, inte bara nationellt utan också globalt

Därför vänder vi oss mot att:

- Den svenska vapenexporten stöds av offentliga medel
- Sverige satsar mer resurser på militära insatser utomlands än på civila metoder för att förebygga och hantera väpnade konflikter

Därför uppmanar vi varandra att:

- Fördjupa oss i ickevåldets livshållning genom att studera evangeliets ickevåldsbudskap, till exempel i Bergspredikan
- I våra församlingar utbilda oss inom ickevåldets metoder för social förändring, till exempel genom att stödja och delta i program för preventiv närvaro samt utbildning i ickevåld och konflikthantering i konfliktområden
- Utforska hur vi som kyrkor i Sverige kan arbeta mot vapenexporten, särskilt den till länder i konflikt och länder där grova kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer eller till länder där vapenaffärer riskerar att underminera fattigdomsbekämpningen
- Arbeta för en konvention som förbjuder kärnvapen, till exempel genom att uppmana våra städer att ansluta sig till det internationella nätverket Borgmästare för fred (Mayors for Peace, www.mayorsforpeace.org)
- Inte köpa delar i aktiefonder som handlar med företag inom vapenindustrin eller med företag som kränker mänskliga rättigheter

Handledning för reflektion och samtal

Dokumentet *FRED – detta vill kyrkorna i Sverige* är ett resultat av reflexion, prövning och samtal, bland annat mellan ledarna i de många kyrkor och samfund som är representerade i Sveriges Kristna Råd. Denna reflexion kan inte ses som en avslutad process utan bör fortsätta, enskilt och i grupper. Här nedan finns några frågor att reflektera och samtala omkring. Utbyt erfarenheter och åsikter med varandra. Använd gärna de enkla övningarna. En mer omfattande studiehandledning och samtalsmodell finns att hämta på www.skr.org/fred.

Övningarna lämpar sig bäst i en grupp om fem-åtta personer. Är man fler kan man gärna dela upp sig i grupper av den storleken. En person bör fungera som ledare för övningen och förbereda de olika momenten i förväg.

Bakgrund

I kapitlet *Bakgrund* konstateras att fred och frid är samma ord, även om vi skiljer på dem i svenska språket. Smaka på de två orden. Uppfattar vi dem olika? I många kyrkliga traditioner är ordet frid vanligt, medan ordet fred är vanligt både i vårt vardagsspråk och inom politik och samhällsdebatt. Hur kan det komma sig att det blivit en sådan uppdelning? Spelar det någon roll vilket ord vi väljer att använda?

Praktiskt samtal: Sitt i par. Se till att var och en har ett av freds- respektive fridsorden nedan. Byt det andra ledet med varandra, och samtala om vad det nya ordet betyder. (Tex Fred-sinne och Frids-rörelse – vad betyder de nya orden?)

Freds-rörelse
Freds-plikt
Freds-mäklare
Freds-avtal
Freds-rike

Frid-sinne
Frid-full

Frid-lysa
Frids-störare
Frids-furste

Fred i vardagen

I kapitlet *Fred i vardagen* påstås att strukturell diskriminering och förtryck av minoriteter inte motarbetas tillräckligt. Som exempel på strukturell diskriminering nämns segregering och mobbing. Ökar segregeringen i det svenska samhället, exempelvis mellan svenskar och invandrare? Eller är det tvärtom, att vårt samhälle blir allt mer mångkulturellt?

Praktiskt samtal: Tänk er en linje i rummet, där ena änden representerar ett helt segregerat samhälle, och den andra änden representerar ett mångkulturellt samhälle. I mitten är det ”lite både och”.

Var placerar du:

Sverige
Sydafrika
EU

Platsen där du bor – kvarteret, lokalsamhället, byn

Din församling

Om du tycker dig se någon förändring/rörelse i den nuvarande situationen – åt vilket håll rör det sig? Och varför?

Fred med skapelsen

I kapitlet *Fred med skapelsen* pekar man på behovet av såväl individuella som politiska val för att förhindra en klimatförändring. Berätta om förändringar som har skett under de senaste tio åren, i er egen livsstil eller inom politiken. Har hanteringen av sopor förändrats, enskilt och i samhället? Är synen på resande annorlunda idag än förr? Har utbudet av ekologiska varor i butikerna ökat? På vilket sätt och varför?

Praktiskt samtal: Sitt två och två. Skriv snabbt ner en lista på ett papper med fem bra initiativ, individuella eller politiska, för att minska hotet om klimatförändringar. Efter fem minuter – gå samman med ett annat par så att ni sitter fyra tillsammans. Jämför era listor, och

försök komma överens om fyra bra initiativ. Efter fem minuter – gå samman med fyra andra (så att ni är åtta) och jämför era listor. Försök att komma överens om tre riktigt bra initiativen. Fundera och samtala om var ni tänker lika och var ni har svårare att komma överens.

Fred och rättvisa

I kapitlet *Fred och rättvisa* konstateras att kyrkan är global. Men också att många av de varor vi har omkring oss, som mat, kläder, teknikprylar etc, kommer från andra länder. Det är en intressant tanke, att människor som plockat bomullen till skjortan jag har på mig, eller kaffet jag dricker, kanske ber samma bön som jag: ”Vår fader..., Låt din vilja ske..., Ge oss i dag det bröd... Och utsätt oss inte för provning...Amen.”

Praktiskt samtal. Samlas kring en världskarta eller jordglob. (Eller ladda ner en interaktiv världskarta från www.earth.google.com) Peka ut ett par länder som er egen kyrka har någon relation till, genom internationella kyrkliga organ, mission eller biståndsverksamhet. Vad produceras där? Är det produkter som vi använder hos oss? Känner vi till något om arbetsförhållanden i dessa länder? Hur ser den ”religiösa kartan” ut där, jämfört med hos oss? (På hemsidorna www.skr.org/globalaveckan och www.kyrkaforfairtrade.se finns ytterligare utbildningsmaterial kring dessa frågor.)

Att bygga fred

I kapitlet *Att bygga fred* vänder man sig mot att den svenska vapenindustrin stöds av offentliga medel. Samtala om vapenexporten – är den en oundviklig konsekvens av den svenska försvarspolitik, eller finns det andra alternativ? Och hur kan kyrkorna påverka den svenska politiken kring vapenexporten.

Praktiskt samtal. Gör en enkel argumentationsövning tillsammans. Låt två vara förespråkare för en ökande svensk vapenexport, och två vara förespråkare för en mer restriktiv politik. (Dra gärna lott.) Och utse två till samtalsledare, en som fördelar ordet och en som har koll på klockan. Samtala lugnt och sakligt, med korta repliker på max en minut för varje. Undvik verbala påhopp eller medvetet dåliga argument. Avsluta efter 15 minuter. Samtala tillsammans, inte om vem som vann, men om det finns en väg framåt som alla kan acceptera.

Tips:

FRED – detta vill kyrkorna i Sverige lämpar sig väl för en studie- och samtalscirkel där man möts vid några tillfällen för samtal, studier och fördjupning. Studieförbunden Bilda och Sensus kan hjälpa till att komma igång. En mer omfattande studiehandledning och samtalsmodell finns att hämta på www.skr.org/fred. På hemsidan finns också en lista över litteratur, där man kan fortsätta att studera och fördjupa sig i de frågor som behandlas i *FRED – detta vill kyrkorna i Sverige*.

Handledningen är sammanställd av Magnus Stenberg, studieförbundet Bilda. Flera av övningarna förekommer i olika varianter i material som tidigare har getts ut av Bilda, Sensus och Diakonia.

Kyrkorna i Sverige, samlade i Sveriges Kristna Råd, vill vara en tydlig röst och aktör i arbetet för fred och rättvisa.

Detta dokument har tagits fram på uppdrag av SKR:s styrelse. I dokumentet lyfts flera olika aspekter av fred fram.

Freden behöver förverkligas i familjer, i bostadsområden, i städer, mellan grupper och nationer. Alla människor av god vilja uppmanas att ge sitt bidrag till fredsarbetet.

Dokumentet riktar sig också till politiker och makthavare i vårt land med konkreta krav på steg mot rättvis fred.

